

A JELENKOR TÖRTÉNELME A MÁBAN ÉLŐK TANÍTÓMESTERE

JÖVŐRE MÁR LECKE LESZ AZ IDEI VÁLASZTÁS

A mögöttünk lévő harminc év, a jelenkor történelméből levont következtetéseink alapján éljük a márt, veszünk részt a politikában. De mi szerepel az 1990 előtti, a rendszerváltó és a mai tankönyvekben például 1945. április 4. napjáról, 1956-ról, a politikai pártokról és a választásokról? Erről beszélgettünk a szegedi Tömörkény gimnázium négy történelem szakos pedagógusával: Bádonyiné Nagy Ilonával, Májer Mártával, Tóth Lászlónéval, Varga Magdolnával.

– *Mit taníthatott egykor, és mit oktat ma a történelem szakos tanár a közelmúltról?*

– Sematikusak voltak a tankönyvek, a politikai elváráshoz igazodtak, nem mutatták be árnyaltan a közelmúlt eseményeit. Ez a rendszerváltás óta megváltozott – összegzi több évtizedes tapasztalatait *Tóth Lászlóné*. – Számos és többféle forrás, illetve szakirodalom áll ma már rendelkezésünkre – folytatja a gondolatot *Varga Magdolna*. – A tankönyvkínálat is széles. Ám minél közelebb kerülünk a mához, annál távolságtartóbb a fogalmazás, azaz a szerzők igyekeznek kivonni magukat a véleményalkotás kényszere alól.

– *A jelenkor-történet felfogásában léteznek úgynevezett „iskolák”?*

– A tankönyvek, a szerzők megközelítési módja között fedezhető fel különbség – jelenti ki *Bádonyiné Nagy Ilona*, a történelem szakosok munkaközösségének vezetője. – Például *Vázlatok...* címmel jelent meg a negyedik történelem tankönyv 1990 táján. Ez már új szemléletet hozott. A rendszerváltás utáni Salamon Konrád-féle, többször átszerkesztett kötet a pártok köré szervezi a tényeket, s ennek alapján von le következtetéseket; gazdasági irányultságú Magyar Lajos könyve; két-három éve pedig a Dupcsik Csaba-Repánszky Ildikó-féle könyvet használjuk, mert forrást és eseménytörténetet adva mutatja

meg az ok-okozati összefüggéseket. A szakirodalomból példának említem Romsics Ignác könyveit, például a 2004-ben megjelent a Múlt-ról a mának: Tanulmányok és esszék a magyar történelemről címűt.

– A tankönyvben leírt és az iskolában tanult történelem, illetve az otthon hallott „történelmi lecke” ma mennyire válik szét?

– Ha visszagondolok, mit tanítottam 1945. április 4. napjáról vagy 1956-ról, akkor arra is emlékeztetnem kell, hogy naivabb voltam és ténszerűen kevesebbet tudtam az akkori történésekről, mint ma egy átlagos tanuló – mutat rá Tóthné. – Nem tudtam, hogy április 4. Sztálin utasítására lett a felszabadulásunk ünnepe. Ellenforradalomként, párthatározatba foglalt okok alapján kellett '56-ról szólni. Amit – ha bátortalanul is, de – gondoltam, nem mondhattam ki. Legfeljebb egyes osztályokban érzékeltethettem a kételyeimet, amit a diákok vagy megértették vagy nem. Ám fenntartásaimat ma már elmondom, ugyanis nem fehér-feke-te jó néhány jelenkor-történeti esemény megítélése, illetve folyton tanulunk mi, történelem szakosok is. Politikai állásfoglalását a diák otthonról hozza: vagy a szülőét veszi át, vagy éppen azt tagadja meg.

– Friss diplomásként 1987-ben tanítottam először 1956-ról egy olyan osztályban, ahol a diákok megmutatták, milyen szamizdatot olvasnak. Az egyetemen egyes tanároktól már hallottunk például a gulagról, de 1956-ról is szivárogtak a tények, például a Beszélőben. Tanárként viszont világossá kellett tennem, hogy mely szavakkal kell megtanulni és elmondani az érettségi kérdéssorra a választ, s mi az, ami a véleménynyilvánítás szabadságához tartozik.

– A jelenkortörténetre is igaz Hérodotosz tanítása: „A történelem az élet tanítómestere”? Hol indult és zárult egykor és hol kezdődik el és fejeződik be ma a „jelenkor” történelme?

– A mától visszafelé harminc év: ez a jelenkor – tanít Májer Márta. – Például 1988-ban a negyedik könyvet fölül kellett írni, ki kellett egészíteni. Aztán talán 1990-től taníthattuk az 1945 utáni, vagyis a jelenkor történetét. Ma a 2002-es választás is tananyag, így érettségin kérdés is lehet. Politikai felhang nélkül oktatjuk, hogy például mi a koalíciós kormányzás. Ebből következően jövőre már tananyag lehet az idej, a 2006-os választás.

Délmagyarország, 2006. március 31.